HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 20827
Tarih : 27.10.2026

52671

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın ***İçişleri Bakanı Mustafa Çiftçi*** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM iç tüzüğünün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim **27.10.2026.**

Nevroz UYSAL ASLAN
Şırnak Milletvekili

Kürt meselesinin çözümsüz bırakılması ve uzun yıllara yayılan çatışmalar, yaşamını yitirenlerin ardından geride kalan aileler için cenazelerine ulaşmanın, yakınlarını defnetmenin ve yaslarını tutmanın dahi mücadele konusu hâline geldiği ağır bir tarihsel süreç yaratmıştır. Cenazelerin akıbetine ilişkin belirsizlikler, defin süreçlerine yönelik engeller ve mezarlara yapılan müdahaleler, ailelerin acısını kuşaklar boyunca süren bir hakikat ve adalet arayışına dönüştürmüştür. Diyalog ve çözüm dönemlerinde bu sorunların aşılması yönünde ortaya çıkan imkânlar ise çatışmalı süreçlerin yeniden başlamasıyla birlikte ortadan kaldırılmış; ailelerin ortak emeğiyle kurulan hafıza ve yas mekânları da müdahalelerin hedefi olmuştur.

Şırnak'ın Cûdî, Gabar, Besta, Kato ve Feraşîn bölgelerinde, çatışmalarda yaşamını yitirenlerin defnedildiği mezarlıkların uzun yıllardır tahrip edilmesi, mezar taşlarının kırılması, mezarlık yapılarının yıkılması ve ailelerin yakınlarının mezarlarına erişiminin engellenmesi yönündeki uygulamalar, son dönemde ailelerin mezarlıkları ziyaretleri sırasında yeniden gündeme gelmiştir.

2013-2015 yıllarındaki diyalog sürecinde, yıllarca cenazelerine ve mezar yerlerine ulaşamayan ailelerin yakınlarını defnedebilmesi ve yaslarını tutabilmesi amacıyla inşa edilen bu mezarlıklar, Kürt toplumunun kolektif hafızasında önemli bir yer edinmiştir. Ancak 2015 yılından itibaren söz konusu mezarlıkların bombardıman, iş makineleri ve çeşitli müdahalelerle tahrip edildiği; mezar taşlarının parçalandığı, ibadet ve ziyaret alanları yıkılmış, birçok mezarın kimliği belirlenemez hâle gelmiştir. Aradan geçen yıllarda ailelerin mezarlık ziyareti ve mezarlarını bulmaları engellenmiştir.

Son olarak 1 Ekim 2026 tarihinde Mezopotamya Ajansı tarafından yayımlanan görüntülerde, Gabar Dağı'nın Basret köyünde bulunan mezarlıkta çok sayıda mezar taşının kırıldığı görülmüştür. Haberde, daha önce de tahrip edilen mezarlığın 23 Eylül 2026 tarihinde gerçekleştirilen bir aile ziyaretinin ardından yeniden hedef alındığı ortaya çıkmıştır.

Cûdî Dağı'nın Sipîndarok köyünde bulunan Cuma Bilika ve Binevş Edessa Mezarlığı'nda ise isimlerin yazılı olduğu mezar taşlarının topluca bir çukura gömüldüğü ortaya çıkmıştır. Yağışlarla birlikte mezar taşlarının bir kısmının yeniden görünür hâle gelmesi üzerine durum fark edilmiştir. Yirmi yıldır kardeşinin mezarını arayan Faysal Erbağa, kardeşi Hatice Erbağa'nın isminin yazılı olduğu mezar taşını bulmasına rağmen taşların yerlerinden sökülmesi ve mezarlığın tahrip edilmesi nedeniyle mezarın yerini belirleyememiştir. Mezarlığın çevre duvarı, ibadet alanı ve misafirhanesinin de yıkıldığı mezarlığı ziyaret eden aileler tarafından aktarılmıştır.

Benzer şekilde Besta bölgesindeki mezarlıklarda, yıllar sonra çocuklarının mezarlarını ziyaret edebilen anneler, kırılmış ve yerlerinden sökülmüş mezar taşları arasında saatlerce yakınlarının isimlerini aramak zorunda kalmıştır. Feraşîn bölgesinde ise mezar taşlarının parçalanması nedeniyle hangi mezarın kime ait olduğunun belirlenemediği ifade edilmektedir. Bu örnekler, mezarlıklara yönelik tahribatın yalnızca fiziksel yapıları ortadan kaldırmakla sınırlı kalmadığını; ölülerin kimliklerinin, mezar yerlerinin ve ailelerin yakınlarıyla kurduğu son bağın da yok olmasına neden olduğunu göstermektedir.

Mezarların tahrip edilmesi, mezar taşlarının kırılması ve ölülerin kimliklerini taşıyan işaretlerin ortadan kaldırılması, ailelerin yasını süreklileştirmekte, toplumsal hafızayı hedef almakta ve ölüye saygı ilkesini ağır biçimde zedelemektedir. Yaşamını yitiren bir kişinin siyasi kimliği, hangi koşullarda veya nerede yaşamını yitirdiği, mezarının korunması ve ailesinin yasını tutabilmesi bakımından ayrımcı muameleye gerekçe oluşturamaz. Ölünün hatırasına saygı, mezar yerinin korunması ve yakınlarının ziyaret hakkı; insan onurunun, inanç özgürlüğünün, özel ve aile hayatına saygının ayrılmaz parçalarıdır.

Özellikle barış ve demokratik toplum sürecinin devam ettiği bir dönemde, geçmişte tahrip edilen mezarlıkların hâlen enkaz hâlinde bırakılması ve yeni tahribat iddialarının gündeme gelmesi ciddi bir çelişki oluşturmaktadır. Barışın toplumsallaşması, yalnızca yaşayanların haklarının güvence altına alınması ile beraber, yaşamını yitirenlerin hatırasına ve geride kalanların yasına da saygı gösterilmesini gerektirmektedir. Yıllarca çocuklarının bir mezar

taşına ulaşmasını bekleyen annelerin, ulaştıkları mezarlıklarda kırılmış taşlar ve yıkılmış yapılarla karşılaşması, giderilmesi gereken ağır bir insani ve toplumsal sorundur.

Bu bağlamda:

1. Şırnak'ın Cûdî, Gabar, Besta, Kato ve Feraşîn bölgelerinde bulunan mezarlıkların 2015 yılından bu yana bombardıman, iş makineleri veya farklı müdahalelerle tahrip edilmesine ilişkin Bakanlığınızın bilgisi ve kayıtları nelerdir?
2. Bu mezarlıklarda hangi tarihlerde, hangi kamu kurumlarının veya güvenlik birimlerinin kararı ve talimatıyla işlem gerçekleştirilmiştir? Bu müdahalelerde kamu görevlilerinin yer aldığına dair hangi tespitler yapılmıştır? Kamu görevlilerince yapılan işlemler hangi makamların karar veya talimatına dayanmaktadır?
3. Gabar'daki mezarlıkta 23 Eylül 2026 tarihinden sonra mezar taşlarının yeniden kırıldığına ilişkin görüntüler üzerine herhangi bir inceleme veya soruşturma başlatılmış mıdır? Başlatılmışsa sorumluların tespiti ve haklarında işlem yapılması amacıyla hangi adımlar atılmıştır?
4. Cûdî'deki Cuma Bilika ve Binevş Edessa Mezarlığı'nda isimlerin yazılı olduğu mezar taşlarının sökülerek topluca bir çukura gömülmesi hangi gerekçeye ve kimin talimatına dayanmaktadır? Bu işlemi gerçekleştirenlerin belirlenmesi, mezar taşlarının ait oldukları yerlere yerleştirilmesi ve kimliği belirlenemeyen mezarların tespit edilmesi amacıyla herhangi bir çalışma başlatılmış mıdır? Ailelerin bu konudaki talepleri alınmış mıdır?
5. Şırnak'ta 2015 yılından bu yana mezarlıkların, mezar taşlarının, ibadet alanlarının ve ziyaret yapılarının tahrip edilmesine ilişkin kaç adli veya idari soruşturma yürütülmüştür? Bu soruşturmaların kaçı kolluk görevlileri ve güvenlik korucuları hakkında açılmış, kaçı yaptırımla sonuçlanmıştır?
6. Cûdî, Gabar, Besta ve Feraşîn başta olmak üzere tahrip edilen mezarlıkların, mezar taşlarının, ibadet ve ziyaret alanlarının yeniden inşa edilmesi için Bakanlığınız tarafından ilgili kurumlarla koordineli herhangi bir çalışma yürütülmekte midir? Tahribatın giderilmesi, mezar yerlerinin ve kimliklerinin tespit edilmesi ve ailelerin taleplerinin karşılanması amacıyla bir onarım ve iyileştirme programı hazırlanacak mıdır?

7. Barış ve demokratik toplum sürecinde dahi mezarlıkların tahrip edildiği yönündeki iddiaların devam etmesi ve geçmişte yıkılan mezarlıkların onarılmaması nasıl açıklanmaktadır?
8. Bakanlığınız, yaşamını yitirenlerin siyasi kimlikleri üzerinden ayrımcı uygulamalara son verilmesi, mezarlıkların korunması, ölüye saygının ve ailelerin yas hakkının güvence altına alınması amacıyla hangi somut ve bağlayıcı tedbirleri ne zaman alacaktır?